

Evangelikální hnutí: kořeny, vývoj a současná reflexe

1. Úvod

Evangelikální hnutí je v současné době nejrychleji rostoucí segment křesťanství. Je to hnutí, které participuje ve všech křesťanských tradicích (včetně pravoslavné a katolické) a také se všemi křesťanskými směry vede dialog. Žel, v České republice ještě dialog řádně ani nezačal a ani základní fakta o evangelikálním hnutí nejsou dostatečně známa.

Evangelikální hnutí je rozmanité a pestré, a proto není snadné ho postihnout. Nemá žádné pevné a neprostupné hranice. Je dnes rozšířeno globálně na všech kontinentech. Hodnotit ho můžeme podle teologické práce, podle hermeneutiky, podle evangelizace, podle sociální služby a dalších hledisek. Můžeme toto hnutí hodnotit prostřednictvím několika novinových článků bulvárního charakteru, nebo tak, že zavrtáme svou sondu poněkud hlouběji a podíváme se na skutečné cíle, vize a charakteristiky tohoto hnutí.

Kardinál Walter Kasper, předseda papežské rady pro jednotu křesťanů, řekl: „*Doufám, že se protestanté vrátí k víře Martina Luthera, který by dnes cítil hluboký odpor ke všem liberálním proudům*“.¹ Kasper právem kritizoval takové protestanty, kteří vážně deformují reformační princip *sola Scriptura* v etických otázkách (jako např. homosexuální partnerství, potraty, eutanazie, rozvody....).²

Tímto citátem se dostáváme okamžitě k teologickému kořenu evangelikálního hnutí a jeho důrazu na biblickou víru. Toto hnutí není inovací křesťanství, ale spíše zápasem o zakotvení křesťanské víry a života v pokladu Bible a církevní tradice. Důležitá je ještě sémantická poznámka. Proč nestačí slovo evangelický (běžně rozšířené slovo v protestantismu), proč ještě slovo evangelikální? Obě tato slova mají přece společný základ v novozákonních slovech *euaggelion* a *euaggelizein*. Tato slova označují dobrou zprávu, radostné poselství o Božím spasitelném jednání a její nesení a předávání apoštoly a prvními křesťany. Tuto zprávu přinášel *aggelos* (posel) a *euaggelistés* (evangelista). V Evropě se začalo říkat protestantům evangelíci, protože kladli silný důraz na zvěst evangelia o Kristu – *solus Christus*. V anglosaské oblasti se vedle slova protestant začalo užívat slovo „*evangelical*“. Označení protestant zahrnovalo všechny evangelické konfese a slovo „*evangelical*“ převládalo v označení puritánů, pietistů a křesťanů, kteří prošli vlnami velkých duchovních probuzení 18. a 19. století. V češtině je slovo evangelikál - evangelikální nedokonalým překladem slova „*evangelical*“. Pokud by slovo evangelický nebylo okupováno také liberálními protestanty, potom by žádné evangelikální hnutí nevzniklo. V Německu bývá

¹ Uvedl 23. září 2008 kardinál Walter Kasper v rozhovoru pro německý list Frankfurter Allgemeine Zeitung.

² Podle časopisu Brána, vol. 39, č. 11/2008, s. 20

evangelikální hnutí označováno slovem nikoli „*evangelish*“, ale „*evangelikalen*“).

2. Kořeny

Oxfordský učenec Jan Viklef byl ve 14. století označován jako „*doctor evangelicus*“. V roce 1384 po něm zůstal nedokončený rukopis, který byl nazván „*Opus evangelicum*“. Anglikánský arcibiskup a reformátor Thomas Cranmer – autor slavné knihy modliteb - *The Book of Common Prayer* - použil v angličtině slovo *evangelical* – v roce 1537 k označení základů učení. Psal o základech evangelikálního učení. V době reformace Martina Luthera se objevovalo označení *Die Evangelishen* – což bylo blízké tomuto termínu.

Zámořská misie se začala na začátku 18. století rozvíjet prostřednictvím lidí jako byli Čeští a Moravští bratři na panstvích M. L. Zinzendorfa. Dále to byli William Carrey nebo Hudson Taylor, zakladatel China Inland Mission. V 19. století se v Americe i ve Velké Británii objevily nové kazatelské iniciativy, např. veřejná kázání na ulicích, která byly označována jako evangelikální (Phoebe Palmer a Dwight L. Moddy). To bylo doprovázeno sociální angažovaností lidí jako byli William Wilberforce (zasloužil se o zrušení otroctví v Británii), Lord Shaftesbury aj.

Ke kořenům evangelikálního hnutí patří **velká duchovní probuzení**. První velké duchovní probuzení začalo v roce 1738. John Wesley – student v Oxfordu – prožil svou hlubokou konverzi a stal se cestujícím kazatelem, skrze něhož uvěřily desetitisíce lidí. Vyzýval lidi, aby se obrátili od svého hříšného života, odevzdali se Kristu a Krista přijali jako Spasitele a Pána svého života. Připojil se jeho bratr Charles a také George Whitefield. Odhaduje se, že tito lidé oslovili evangeliem polovinu populace celé Velké Británie. Jistý vliv u kořenů evangelikálního hnutí sehrál **pietismus** (protestantská paralela katolického baroka). Pietismus podtrhl důraz na studium Písma, rozvíjel spiritualitu, nejen osobní, ale také korporativní (společné modlitby). Vznikala *collegia pietatis* a uprostřed různých církví hnutí *ecclesiola in ecclesia*. Další velká vlna duchovního probuzení šla Severní Amerikou a Evropou v 19. století. (např. probuzení ve Welsu, ve Skandinávii, v Německu).

Za skutečný počátek novodobého evangelikálního hnutí je možné počítat zápas o zachování a předávání historického křesťanství. Na konci 19. a na začátku 20. století se osvícenské a racionalistické přístupy tvrdě dotýkaly protestantské teologie. Je to doba nemilosrdné vlády teologického liberalismu, modernismu, racionalismu, kdy tzv. škola dějinné formy a historicko-kritický přístup nenechaly na Písmu svatém svatého vůbec nic. O všem se pochybovalo a dokonce byl za blázna ten, kdo o něčem nepochyboval. Bible byla prezentována jako snůška lidských názorů, které se podařilo někdy lépe a jindy hůře formulovat. Části Bible byly považovány za pouhé opisy dokumentů jiných náboženství (Gilgameš, Enuma Eliš aj.). Jen zcela výjimečně a spíše náhodou mohla mít Bible v něčem pravdu. Kdo ale posoudí co je v biblickém textu pravda a co ne? Na soudnou stolicí se posadilo lidské *racio*.

Otec **Thomas F. Stransky** (rektor ekumenického institutu v Jeruzalémě) za katolickou stranu potvrzuje, že v prvních desetiletích 20. století ohrožoval jeho církve modernismus. Objevovala se snaha reinterpretovat katolické fundamenty v duchu soudobých historických, vědeckých, psychologických a filozofických poznatků. To vše bylo označeno jako modernismus a papež Pius X. to v roce 1907 nazval „*syntézou všech herezí*“.³ Následně papež požádal všechny katolické učitele filozofie, teologie a Písma svatého, aby potvrdili svůj neoddiskutovatelný souhlas s „*Přísahou proti modernismu*“.⁴ Stransky vzpomíná, že on sám musel tuto přísahu složit v roce 1956, než mohl přijmout kněžské svěcení. V katolické církvi ale nebylo příliš známo, že na začátku 20. století modernismus (liberalismus) rozleptával protestantské církve zevnitř. Protože Spojené státy byly v 19. století silně ovlivňovány protestantskými církvemi, nápor liberalismu znamenal právě v Severní Americe tvrdý střet. Mnozí nemohli snášet interpretace, které Kristovu inkarnaci viděli ve vývoji humanity a budování pokračujícího Božího království na zemi. Vše se přizpůsobovalo názorům současného člověka. Šířil se optimismus liberálů, kteří přehlédli sílu lidského hříchu. Mezi rokem 1910-1915 bylo publikováno v Severní Americe několik sešitů pod názvem „***The Fundamentals: A Testimony of Faith***“. Tyto publikace připomínají rostoucí odpor proti devastaci učení a života církve. Uveďme příklad toho, o co šlo, co se tenkrát snažili bránit:

- 1) Reformační učení o nejvyšší autoritě Písma (sola Scriptura).
- 2) Reálný historický charakter Božího spásného díla zaznamenaného v Písmu.
- 3) Spasení k věčnému životu založené na vykupitelském díle Kristově.
- 4) Důležitost evangelizace a misie.
- 5) Důležitost duchovně proměněného života.

Lidé, kteří se shromažďovali kolem těchto vyznavačských fundamentů křesťanské víry, se postupně začali sdružovat a zakládat nové křesťanské organizace, včetně teologických seminářů a církevních škol. Ovšem označení fundamentalista se objevilo až ve 30. letech a začalo být nálepkou pro specifický typ militantního protestanta. V této době téměř všichni fundamentalisté byli z řad baptistů. Byli to ti, kteří většinou vyznávali směr nazývaný dispensacionalismus. Byl to pokus o členění Bibli a lidských dějin do určitých dispensií a snaha o doslovný výklad biblických prorocství (premilennialismus). Nepochybně docházelo k pokusům podtrhnout doslovný výklad biblického textu a podcenit hermeneutiku. Tento směr se důrazně snažil udržet v USA křesťanské hodnoty. Nedávný představitel tohoto směru – Jerry Falwell sám užil následující definici: „*Fundamentalista je evangelikál, který je na něco rozhněvaný*“. Někteří fundamentalisté se dodnes hlásí k evangelikálnímu hnutí, jiní se z něj vydělili a jsou jeho velkými kritiky.

³ STRANSKY, T. F.: A Catholics looks at evangelical Protestants. *The Pastoral Review*. Jan 1998,

⁴ Ibid. „*Oath against Modernism*“

Oproti fundamentalismu evangelikální hnutí stále vykazovalo daleko širší koalici. Nebylo omezené pouze na baptistické církve, včetně Jižních baptistů. Evangelikální hnutí zahrnovalo presbyteriány, metodisty, luterány, svobodné církve, černošské církve, anabaptisty, menonity, církve Kristovy, některé episkopály a církve letniční a charismatické. Také v církvi katolické i pravoslavné jsou ti, kteří se považují za evangelikály.

3. Rozdíl mezi fundamentalismem a evangelikálním hnutím

Fundamentalisté	Evangelikálové
Mají zásadní podezření vůči učenosti a vědě	Povzbuzují akademické studium, aby rozvíjeli hlubší pochopení víry
Tíhnou k mechanickému chápání vzniku Bible	Věří, že je zásadní porozumět kultuře a okolnostem, ve kterých Bible vznikala
Věří, že reformační překlad Bible - Authorized King James Version je inspirovaná	Vítají další nové překlady Bible a spolupracují na nich.
Snaží o doslovný výklad Bible	Vidí Bibli v její pestrosti historie, poezie, prorocství, metafor a symbolů a snaží se to uplatnit při interpretaci
Odmítají spolupráci s jinými křesťany	Nečiní kompromisy v zásadních otázkách křesťanské víry a mají odvahu se lišit v tom, co není podstatné; nebrání se ekumenické spolupráci
Někdy kultura ovlivňuje jejich víru a potom někteří podporují např. rasovou netoleranci, evangelium prosperity, extrémně pravicové postoje	Snaží se, aby Písmo svaté bylo výzvou každé kultuře, i té současné
Často popírají sociální důsledky evangelia	Věří, že křesťané mají povinnost být světlem a solí ve společnosti (sociální angažovanost)
Mají vyhraněnou eschatologii (jízdni řád Kristovy parusie)	Věří, že je možné mít různé interpretace textů o druhém příchodu Ježíše Krista na zem

Evangelikálové jsou členy různých církví a mají silné povědomí transdenominační identity. Evangelikální hnutí vytvořilo alternativní ekumenické organizace. Severoamerická ekumenická rada církví byla ovlivněna liberalismem, modernismem a marxismem. Proto byla evangelikály založena Národní asociace evangelikálů.⁵ Vznikala nová a kvalitní teologická učiliště (Fuller Theological Seminary, křesťanská univerzita-Wheaton College, Trinity Divinity School aj.). Bylo založeno mnoho evangelikálních nakladatelství.

Vlivnou osobou se stal americký evangelista Billy Graham, který založil časopis Christianity Today, který dodnes patří k nejlepším křesťanským časopisům. Fundamentalisty je kritizován za své evangelizace v zemích komunistického bloku a za své kontakty s katolíky (setkání s papežem) apod. Ve Velké Británii nebyla srážka s liberalismem nikdy tak tvrdá, jako v USA. Možná to odpovídá anglické mentalitě. Jisté ale je, že i zde došlo k rozdělení. Evangelikální hnutí se začalo sdružovat v Evangelické alianci a

⁵ National Association of the Evangelicals.

rozvíjela se práce studentských hnutí na univerzitách. V současné době v anglikánské církvi počet evangelikálů dosahuje jedné třetiny. Jedním z vůdců britského evangelikalismu se stal anglikánský pastor John Stott, emeritní rektor All Souls Church v Londýně a čestný kaplan anglické královny. Napsal 40 knih, mnoho článků a přednášel a kázal při konferencích a křesťanských shromážděních po celém světě. Jeho dílo představuje důslednou práci s biblickým textem, interpretaci s ohledem na křesťanskou hermeneutiku a zároveň důslednou kontextualizaci evangelia. Pokud někdo nazve tento směr konzervativním křesťanstvím, pak John Stott neopomine poznamenat, že v otázce učení máme být konzervativní, ale o to radikálnější máme být v aplikaci tohoto učení. John Stott se stal architektem mnoha teologických dokumentů a moderátorem řady teologických konferencí a konzultací, včetně Lausannského závazku v roce 1974.

Snaha o radikální aplikaci evangelia se po 2. světové válce projevila v novém důrazu na vzdělanost. Je možné sledovat rostoucí úroveň evangelikálního hnutí na seminářích a univerzitách, vznik nových překladů Bible, biblických slovníků, encyklopedií a komentářů. Dnes evangelikální přístupy reprezentuje např. oxfordský prof. Alistair McGrath či Miroslav Volf (původně z chorvatského Osijeku, potom na Fuller Theological Seminary a nyní na Yale University). Objevuje se také nárůst počtu misionářů a křesťanství tohoto typu se začíná rychle šířit v zemích „třetího světa“.

Jestliže v roce 1948 byla založena Světová rada církví, pak Světová evangelikální aliance (WEA) byla založena v roce 1951.⁶ Velmi známým se stalo Lausannské hnutí pro světovou evangelizaci, které bylo založeno v Lausanne v roce 1974 a pokračuje a rozvíjí se dodnes. Tzv. Lausannský závazek, který z této konference vzešel, se stal moderní konfesí a spojovacím článkem evangelikálního hnutí.

4. Písmo

Papežský kazatel Cantalamessa v letošním roce řekl něco, co je evangelikálnímu hnutí velmi blízké: *„Sekularizace posvátna - tento globální fenomén - se nikde jinde neprojevil tak pronikavě jako právě v sekularizaci posvátných knih Bible. Snaha o vyčerpávající porozumění Písmu za pomoci historicko-filologického studia je totiž velmi podobná snaze odhalit tajemství reálné přítomnosti Krista v Eucharistii za pomoci chemické analýzy konsekrované hostie! Největší nesnází tohoto typu výlučně vědecké exegeze je to, že naprosto mění vztah mezi interpretem, tedy exegetou a slovem Božím. Bible se stala studijním předmětem, který musí být dotyčným profesorem „ovládnut“ a vůči němuž také musí – jako pravý muž vědy - zůstat zcela „neutrálním“. Pokud však tyto pojmy aplikujeme na Boží slovo a Krista, stávají se prakticky rouháním. Právě v tomto jediném případě totiž není*

⁶ FULLER, W. H.: *People of the Mandate: The Story of the World Evangelical Fellowship*. WEF, Paternoster, Carlisle, Baker, Grand Rapids 1996, s. 25-34

dovoleno zůstat „neutrálním“ a nelze ani dosáhnout nějakého „ovládnutí“ Božího slova; je naopak třeba nechat se ovládnout od Něho“.⁷

Evangelikální hnutí klade důraz na Písmo: **Písmo svaté je Boží slovo** - to by ale mohl být fundamentalistický postoj, pokud nedodáme, že **Písmo svaté má také svoji lidskou stránku**. Na druhou stranu, pokud podtrhneme, že Písmo je pouze slovo lidské, pak se vydáváme cestou teologického liberalismu a sekulárního humanismu, kdy se lidský rozum staví nad Písmo a akceptuje jen to, co se mu hodí. Evangelikální hnutí se snaží jít cestou mezi extrémy fundamentalismu a liberalismu. Písmo svaté je Boží slovo a zároveň je i slovem lidským. Bůh promluvil, ale nikoli nebeskou řečí, ale skrze lidské autory. K porozumění Božím slovu je třeba dvojí inspirace – Duch svatý inspiroval vnik Božího slova a zároveň chce dnes Duchem svatým inspirovat čtenáře a interprety.

5. Konverze

Konverze – obrácení, znovuzrození, pokání, či oblečení Krista, není soudobým výmyslem. Popis obrácení, konkrétního setkání s Kristem nalezneme např. ve Sk 9, kdy uvěřil apoštol Pavel. Takový zlom nalezneme i u církevních otců, např. obrácení Aurelia Augustina, nebo u lidí žijících mnohem později jako např. Martin Luther, nebo Blaise Pascal.

Když je svědomí člověka zasaženo Duchem svatým a Božím slovem, potom je nutně něco udělat se svým hříchem. Člověk hledá, kam své hříchy složit. Je úžasné, pokud se svým břemenem spočine u kříže Ježíše Krista.

6. Osobní zkušenost

Evangelikální hnutí se nestydí za náboženskou zkušenost a o subjektivní prožitek přijetí Boží milosti. Důraz je položen na osobní vyznání Krista, na osobní zkušenosti na cestě víry. V tomto bodě mu není blízký bartianismus a nesdílí jeho až panickou hrůzu ze subjektivního prožitku víry. V tomto smyslu je evangelikálnímu hnutí bližší Emil Brunner s určitým důrazem na přirozenou teologii a existenci zbytků Imago Dei v hříšném člověku po pádu.

7. Církevní tradice

Evangelikální hnutí se v posledních třiceti letech výrazně zaměřilo na starokřesťanskou tradici. Vznikají studie z patristiky a také monumentální dílo pod vedením prof. Thomase C. Odena: *Ancient Christian commentary on Scripture* (vyšlo již 8 svazků). Množí se studie na téma: Evangelikálové a tradice církve.⁸

⁷ Papežský kazatel O. Raniero Cantalamessa. *O duchovní četbě Písma*. 15.3.2008

⁸ WILLIAMS, D. H.: *Evangelicals and Tradition: The Formative Influences of the Early Church*. Paternoster, UK, 2005

8. Reflexe

Stále se objevují křesťané, novináři, kteří si myslí, že existují pouze dvě cesty. Jednou cestou je liberalismus – modernismus se svou destrukcí církve především v Evropě. A druhou cestou, že je obskurantní fundamentalismus – tuhý systém, který nebere vážně hermeneutiku, změny kulturních paradigmat a bývá někdy antiintelektuální.

- Evangelikální hnutí věří, že všechna pravda je Boží a že naše mysl je Božím darem k tomu, abychom ji užívali. Pokud odmítáme přemýšlet, pak popíráme dar, který nám Bůh svěřil. Naším úkolem je uctít Boha také vědou a zkoumáním Písma.
- Na rozdíl od fundamentalistů evangelikálové věří, že Bible je pravdivá ve všem, co tvrdí a že některé věci v Písmu jsou myšleny obrazně, metaforicky či poeticky.
- Pokud jde o inspiraci Písma svatého, pak evangelikální hnutí neříká, že Bible vznikla na základě mechanického diktátu a je tak přímým přepisem Božího hlasu. Ano, Bůh mluvil k lidem a autoři jednotlivých částí Písma byli také inspirováni Duchem svatým, ale mohli přitom používat své smysly i schopnosti (diference v úrovni řečtiny např. mezi Lukášem a Janem).
- Jestliže fundamentalisté čtou Bibli, jako by byla dnes napsána pro ně, pak evangelikální teologie se snaží rozpoznat poselství Písma v jeho dobovém kontextu a teprve potom ho kontextuálně aplikovat na dnešní dobu.
- Evangelikální hnutí neodmítá ekumenické hnutí. I když evangelikálové jsou kritičtí ke Světové radě církví, tak někteří v ní stále zůstávají a zápasí o změnu některých postojů liberální agendy a levicových stanovisek. Mnoho evangelikálních teologů pracuje v ekumenických projektech.
- Ve vztazích k ostatním církvím fundamentalisté podtrhují separatistickou eklesiologii. Mnoho evangelikálů, kteří se snaží o věrnost biblickému učení a etice, dobře ví, že dokonalá čistota zde na zemi dosažena nebude. Hledat rovnováhu mezi kázní a tolerancí není nikdy snadné.
- Ve vztahu ke světu se snaží o aktivní působení a službu v oblasti sociálních otázek, politiky, médií apod. Jako cíl podtrhují Ježíšovo slovo a soli a světle. Chtěli by zamezit rozkladu společnosti o nechat evangeliem prosvítit temnotu.
- Evangelikální církve dávají důraz na sociální akci. Tak jak to vyjadřuje Lausannský závazek, evangelizace musí být doprovázena službou – diakonií.

9. Současné rozšíření hnutí

Evangelikální hnutí je nejrychleji rostoucím fenoménem současného křesťanství. Dohromady s církvemi letničními se k němu hlásilo v roce 2000

asi 650 milionů křesťanů, v roce 2008 asi 750 a dá se předpokládat, že při současném růstu jich bude v roce 2010 přes 800 milionů. Nové církve Třetího světa jsou převážně evangelikální. Největší počet evangelikálů v jedné zemi je patrně v Číně – asi kolem 100 milionů. Obrovský růst evangelikálního hnutí zaznamenala Jižní Korea (má dnes největší teologické semináře na světě a vysílá rostoucí počet misionářů do všech kontinentů), některé africké země (Keňa, Tanzanie, Uganda, Nigerie).

Podle sociologa Petera Bergera patří budoucnost křesťanům, kteří oslovují společnost a předávají základy evangelia tak, že to další generace přijímají. Církev se reprodukuje. Podle tohoto pohledu evangelikální hnutí má před sebou budoucnost. Jistě to není nic automatického, protože každá skutečná konverze vyžaduje moc Ducha svatého.

Evangelikální hnutí si v mnohém dobře rozumí s charismatickou obnovou v Římskokatolické církvi, nebo např. s hnutím Focolare, San Egidio a dalšími skupinami zaměřenými na spiritualitu a etiku. V současné době v řadě sborů a farností v České republice prožívá určitý početní růst a vede k větší aktivitě církve. Velmi dobře důležitost obnovných hnutí pro dnešní církve vykreslil americký katolický teolog Peter Hocken v knížce, který vyšla česky pod názvem „*Strategie Ducha: Výzva obnovných hnutí pro tradiční církve*“.⁹

V žádném hnutí není snadné udržovat rovnováhu. Tendence na jedné straně k liberalismu dogmatickému i etickému a na druhé straně k fundamentalismu bývají pokušením. Od 80. let začal probíhat oficiální dialog evangelikálů s katolickou církvi. Proběhlo několik setkání, které překvapivě ukázaly nečekané shody v důrazu na základy křesťanství a na křesťanskou etiku. Později pokračoval dialog mezi Vatikánem a Světovou evangelikální aliancí. Před časem také došlo k průlomům ve Spojených státech, kde tento dialog přinesl nové vztahy.

Z poslední doby je třeba upozornit na pozoruhodný dialog mezi postliberály a evangelikály. Postliberálové představují směr, který se zřiká modernistického zacházení s Biblií a snaží se Písmo chápat a vykládat způsobem před-modernistickým. Odtud obnovený důraz na narativnost textu a na symboly. Protože evangelikální hnutí jinou cestou došlo k většímu ocenění starokřesťanské tradice a pohybuje se také v dnešní pluralistické kultuře, najednou si tyto skupiny začínají naslouchat a v některých aspektech rozumět. Za postliberály začali dialog např. Goerge Lindbeck a za evangelikály Alistair McGrath, Miroslav Volf nebo Kevin Vanhoozer z Edinburgu. Zatímco klasičtí liberálové se na Jesus seminar ještě dohadují a hlasují, která slova Ježíš mohl říct a která nikoli, postliberálové hledají způsoby jak biblické poselství vykládat a zaměřovat do současných kultur a situací.¹⁰

⁹ HOCKEN, Peter. *Strategie ducha: Výzva obnovných hnutí pro tradiční církve*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998

¹⁰ PHILLIPS, T. R. and OKHOLM, Denis L.: (Eds.) *The Nature of Confession: Evangelicals and Postliberals in Conversation*. IVP, Downers Grove 1996. Viz též VOKOUN, Jaroslav. *K rekonstrukci teologie po konci novověku: Postkritický přístup*. Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, České Budějovice 2008

10. Ekumenický základ

Evangelikální hnutí se významně podílelo na rozvinutí ekumenismu. 1846 byla v Londýně založena Evangelická aliance. Lidé tohoto typu také připravili a ovlivnili první světovou konferenci o evangelizaci – Edinburgh 1910. Tato konference je považována za kolébku novodobého ekumenismu.

Závěrem uveďme, že mnozí se v evangelikálním hnutí shodují na vizi současné církve. Ta musí být:

- **apoštolská** (založená na učení Kristových apoštolů)
- **katolická** (všeobecná a tedy pro všechny)
- **reformovaná** (reformata et semper reformanda)
- **charismatická** (bez Ducha svatého a jeho charismat nemůže církev žít).

ThDr. Pavel Černý, Th.D.

předseda Rady Církve bratrské, předseda Ekumenické rady církví v ČR a vedoucí katedry praktické teologie na Evangelikálním teologickém semináři v Praze

Předneseno v České křesťanské akademii, Praha, 19. 11. 2008
Otištěno IN: *Universum* (Revue České křesťanské akademie) 2/2009, s. 26-29